دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری
راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی

عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی کشاورزی در مناطق روستایی (مورد مطالعه: شهرستان سلسله، استان لرستان)

حدیث پورجمشیدی

مدرس مرکز آموزش عالی الشتر، (نویسنده مسوول: hadis.pourjamshidi@gmail.com)

تاریخ دریافت: ۹۷/۷/۱۳ تاریخ پذیرش: ۹۷/۹/۷

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی کشاورزی در مناطق روستایی اداره سلسله واقع در (بخش شمالی) استان لرستان صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش (N=٦٤٣٢)، شامل کارشناسان جهاد کشاورزی (N=٥٤) و کشاورزان (N=٦٣٧٤) شهرستان سلسله بودند. حجم نمونه موردنظر با استفاده از فرمول کوکران با در نظر گرفتن واریانس بیشینه، جامعه بزرگ و دامنه اطمینان ۰/۰۵ (n=٣٦٠) طی دومرحله با استفاده از روش‌های خوشه‌ای چندمرحله‌ای و دردسترس انتخاب شد. به این صورت که ابتدا روستاها (به تعداد ۲۱۰ روستا) بر اساس تعلق به دهستان‌ها (قلعه مظفری، هنام، یوسف‌وند، دوآب) شناسایی و سپس از هر دهستان ٤ روستا به‌صورت نمونه انتخاب و کشاورزان ساکن مورد مطالعه قرار گرفتند. به‌منظور سنجش روایی سؤالات از نظر صاحبنظران متخصص در زمینه کارآفرینی و کشاورزی بهره گرفته شد. برای سنجش پایایی ابزار تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ به‌همراه پایایی ترکیبی استفاده گردید، همچنین با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری مشخص گردید که متغیرهای امنیت شغلی، آموزش، حمایت دولتی و قوانین و مقررات اثر مستقیم و معنی‌داری بر توسعه کارآفرینی کشاورزی دارند و متغیر امنیت شغلی بیشترین میزان تأثیر (0/21) را داشته است. بر اساس نتایج به‌دست آمده پیشنهاد می‌گردد متولیان امر با ارائه راه‌کارهای از قبیل تضمین خرید و بیمه محصولات کشاورزی زیرساخت‌های مناسب برای انجام فعالیت های کارآفرینانه را فراهم سازند.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی کشاورزی، توسعه کارآفرینی، مناطق روستایی، شهرستان سلسله، معادلات ساختاری

مقدمه

امروزه تحولات پیچیده و سریع چند دهه اخیر به‌همراه افزایش جمعیت، کاهش امکانات و منابع طبیعی، پیدایش نیازهای اجتماعی و اقتصادی موجود کشورهای در حال توسعه همه نهادها و مقامات مسئول را بر آن داشته که چاره‌ای بنیادینی برای رفع این معضل بیابند (۱). از آنجا که یکی از اصلی‌ترین علل بروز این قبیل مشکلات بیکاری می‌باشد، مجموعه راه‌حل‌هایی که برای رفع آن به‌صورت جهانی مطرح می‌شود، اصطلاحاً کارآفرینی نام دارد (۲). از نظر بسیاری از صاحب‌نظران اقتصادی، کارآفرینی به‌خصوص در زمینه راه‌اندازی کشاورزی می‌تواند موتور محرکه اقتصادی باشد که نقش بسیار متفاوتی را ارائه می‌دهد (۳). کارآفرینی کشاورزی را به‌عنوان زمینه‌ای برای دستیابی به اهداف توسعه از جمله توسعه اقتصادی در نظر می‌گیرند که با استفاده از آینده‌نگری خاص خود، در نظرگرفتن منابع و محدودیت‌های محیطی، عبرت‌آموزی از گذشته خود و دیگران، یادگیری متناسب با دانش بومی و نوین همراه با مخاطره‌پذیری، نوآوری و خلاقیت به شناسایی و ارزیابی بهترین فرصت‌های اقتصادی مبادرت ورزیده و با استفاده از نبوغ خود و مشاوره به بهره‌برداری اقتصادی از فرصت‌های کشف‌شده در زمینه کشاورزی می‌پردازد (۴)، افزون بر این یکی از راهکارهای مطرح در ریشه‌کنی بیکاری، کسب و کارهای مرتبط با کشاورزی به‌ویژه در حوزه‌ی روستایی می‌باشند که هسته اصلی و مرکزی حرکت جوامع به سمت و سوی اقتصاد رقابتی و ایجاد توسعه پایدار به همراه مزیت رقابتی است (۵). از جمله کارکردهای منحصر به فرد کارآفرینی کشاورزی می‌توان به مولد اشتغال بودن، ایجاد انسجام اجتماعی، کاهش فقر، تربیت و آموزش نیروی انسانی متخصص، ایجاد ارزش افزوده و افزایش تولید ناخالص داخلی اشاره کرد (۶)، همچنین به‌عنوان یک منبع اولیه برای ایجاد شغل و رشد اقتصادی به شمار می‌روند که باعث تنوع و توسعه بخش خصوصی در کشورهای در حال توسعه می‌شوند (۷). در این بین، روستاها به‌عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماعی در هر جامعه‌ای، از اهمیّت ویژه‌ای برخوردارند. بی‌شک تلاش برای کاهش مسائل و مشکلات این واحدهای اجتماعی و استقرار مناسب آن‌ها در چرخه توسعه، مستلزم توجه‌ای ویژه است. چراکه روستاها به دلیل نقش انکارناپذیرشان از جایگاه مهمی در رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی با مقیاس‌های مختلف محلی، منطقه‌ای و ملی برخوردار می‌باشند (۸) و دسترسی به منابع انسانی، طبیعی و اقتصادی اهمیت بالایی در نظام اجتماعی و جمعیتی روستاها دارد و کشاورزی به‌عنوان راهکار توسعه روستایی، بخش اعظم فعالیت‌های اقتصادی روستائیان را شامل می‌شود (۹).

کشاورزان موفق می‌توانند با استفاده از ذهنیت کارآفرینی، ارزش جدیدی را خلق کنند. اگرچه کارآفرینی تنها راه‌کار اشتغال‌زایی و افزایش درآمدهای ساکنان روستا نیست، اما قطعاً بهترین و بهره‌ورترین نوع آن است (۱۰). کارآفرینی کشاورزی می‌تواند صرف‌نظر از این که یک منبع درآمد و اشتغال برای ساکنین روستا باشد در توسعه اقتصادی روستا و در نهایت توسعه روستایی مؤثر باشد. در این بین استان لرستان و شهرستان سلسله نیز علی‌رغم وجود بخش عظیم منابع طبیعی و اشتغالزا در استان و اثر قابل توجهی که می‌تواند بر اقتصاد غیرنفتی کشور داشته باشد با آمار روبه رشد بیکاری جوانان تحصیل‌کرده روبروست (نرخ بیکاری در

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-10]

[DOI: 10.29252/jea.4.8.32]

لرستان ۲۰/۲ و درصد بالاترین نرخ بیکاری در ایران است، سالنامه اماری لرستان، ۱۳۹۴). در همین راستا و لزوم توجه اهمیت ویژه این بحث پرداختن به این مسئله باید بتواند راه‌گشای شناخت دقیق‌تر از مشکلات و همچنین ارائه راهکارهای عملی برای رفع آن در بیکاری و رونق اشتغال باشد.کارآفرینی روستایی یکی از راهکارهای جدید در راستای دستیابی به توسعه پایدار است و بخش کشاورزی از بخش‌های مهم اقتصاد روستا و زمینه‌ساز رشد و پیشرفت آن است. توسعه کشاورزی مبنای سرمایه‌گذاری، اشتغال و کاهش بیکاری است، بنابراین ضرورت دارد عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی کشاورزی در مناطق روستایی شناسایی گردد.

مطالعات نشان می‌دهد که کارگران در کشورهای مختلف، امنیت شغلی را به‌عنوان مهمترین جنبه کیفی یک شغل می‌دانند. امنیت شغلی مهمترین بعد کیفی اشتغال است و ابزار اصلی امنیت درآمد است. علاوه بر این، امنیت شغلی به‌عنوان یک مفهوم اجتماعی- اقتصادی و آماری دارای اهمیت بسیار است (۱۱). هرچند این اصطلاح به‌صورت بسیار دقیق و روشن مفهوم‌سازی نشده است، اما نقشی اساسی در بحث‌های سیاسی در سطوح ملی و فراملی ایفا می‌کند (۱۲). در واقع، امنیت شغلی، شکلی از امنیت است که مقتضی یک بازار کار منعطف خواهد بود (۱۲). لذا کشاورزان نیز به‌عنوان کارگران مزارع خود به‌طور جد نیازمند این مهم هستند. واضح است افرادی که در کار، دانش و مهارت لازم را داشته باشند کارها و وظایف محوله را به‌درستی انجام خواهند داد، لذا آموزش به کشاورزان و آگاهی آنان از روش‌های درست تولید، بکارگیری شیوه‌های صحیح و تازه در کشاورزی است که منجر به توسعه می‌شود، چرا که افزایش تولید در بخش کشاورزی از مهم‌ترین نیازهای جامعه انسانی در جهت استمرار حیات است (۱۳) و ضعف در تولید و بازده اندک آن می تواند ناشی از ضعف فناوری و ناآشنایی با فنون و قواعد کشاورزی باشد (۱۴).

سیاست‌های حمایتی از قبیل تشویق‌های مالیاتی، ایجاد ساختمان‌ها و جاده‌ها از مهمترین سیاست‌های اقتصادی هر دولتی است (۱۵). از جمله دلایل حمایت‌های دولت از تولیدکنندگان و بنیان‌گذاران کسب و کارهای کشاورزی می‌توان به افزایش توان رقابت‌پذیری در بازارهای بزرگتر و بعضاً جهانی، محدود بودن ظرفیت و توان تولیدی، کم کشش بودن عرضه و تقاضای محصولات در بدو شروع کار اشاره کرد (۱۶). بسیاری از صاحبان تولید وکارآفرینان معتقدند که قانون بد ولی با ثبات بهتر از قانون خوب ولی بی‌ثبات است. برخی از سرمایه‌گذاران و کارآفرینان با برشمردن مواردی از بی‌ثباتی و متغیر بودن قوانین معتقدند که عامل مهمی که به سرمایه‌گذاری و مساله اشتغال لطمه وارد می‌کند و انگیزه فعالیت تولیدی را از بین می‌برد، قوانین و مقررات متغیر است. از دیگر اثرات منفی بی‌ثباتی قوانین و مقررات در زمینه تولید، ایجاد نوسانات شدید و از بین رفتن انگیزه تولیدکننده است (۱۷). لذا با توجه به مطالب فوق الذکر و اینکه نواحی روستایی به دلیل شرایط خاص اکولوژیکی و اقتصادی- اجتماعی با مسائل و مشکلات متعدد و متنوعی مواجه‌اند که فقر و محرومیت از مهم‌ترین آنها محسوب می‌شود. علی‌رغم نقش‌های متعددی که روستاها در فرآیند توسعه ملی بر عهده دارند، رشد و توسعه این نواحی از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار می‌باشد (۱۸)، چنانچه تمام کوشش‌ها و تلاش‌هایی که به‌منظور توسعه روستاها انجام شده است، آنچنان که باید این امر با موفقیت همراه نبوده و راهبردهای گذشته نتوانسته‌اند مسائلی نظیر فقر، اشتغال و پایداری را رفع نمایند. از طرف دیگر، چالش‌های روزافزون رودروی کشاورزی نظیر قیمت‌های پایین کالاهای کشاورزی، افزایش هزینه‌های تولید، فشارهای محیط زیستی، تغییرات آب و هوا، جهانی‌سازی، صنعتی‌شدن، نبود برنامه‌های حمایتی از طرف دولت برای بخش کشاورزی و نوسان بازار کالاهای کشاورزی، درآمد کشاورزان خرده‌پا را روزبه‌روز کاهش می‌دهند (۱۹). وجود چنین مشکلاتی سبب گردیده است تا سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان درپی یافتن راهکارهای مناسبی برای برون‌رفت از این مشکلات و دستیابی به توسعه روستایی باشند (۱۸). در این میان، کارآفرینی یکی از شاخص‌ترین راه‌ها برای توسعه روستایی به‌شمار می‌رود (۲۰) که با ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در مناطق روستایی و ایجاد کارهای مخاطره‌آمیز جدید، نقش مهمی در گستردگی و تنوع اشتغال روستاییان دارد. با توجه به تسلط بخش کشاورزی در اغلب مناطق روستایی، کارآفرینی در این بخش از اهمیت به‌سزایی برخورداراست.

پژوهش حاضر در پی پاسخ به فرضیه‌های زیر می‌باشد. امنیت شغلی بر توسعه کارآفرینی کشاورزی اثرگذار است. آموزش بر توسعه کارآفرینی کشاورزی اثرگذار است. حمایت و یارانه‌های دولتی بر توسعه کارآفرینی کشاورزی اثرگذار است. قوانین و مقررات بر توسعه کارآفرینی کشاورزی اثرگذار است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر پارادایم کمّی، با توجه به هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از لحاظ گردآوری داده‌ها، توصیفی - پیمایشی می‌باشد که به بررسی و تحلیل روابط میان متغیرها با استفاده از تکنیک معادلات ساختاری می‌پردازد. این تکنیک رهیافتی قدرتمند جهت بررسی روابط ساختاری بین متغیرها است که همبستگی، رگرسیون چندمتغیره، تحلیل مسیر و تحلیل عاملی را در برگرفته و این امکان را پدید می‌آورد که به‌طور همزمان مجموعه‌ای از معادلات رگرسیونی مورد آزمون قرار گیرد (۲۱). مدل‌سازی معادلات ساختاری متشکل از دو بخش است، یک بخش از آن مدل اندازه‌گیری[1] است که نشان می‌دهد که هر متغیر نهفته[2] چگونه به‌وسیله شاخص‌ها یا متغیرهای آشکار[3] (نشانگرها) اندازه‌گیری و عملیاتی می‌شود. بخش دیگر، مدل معادلات ساختاری[4] است که به توضیح روابط بین متغیرهای نهفته می‌پردازد. به‌طوری که در مرحله اول تحلیل عاملی تأییدی به‌منظور بررسی و ارزیابی روایی و پایایی مدل‌های اندازه‌گیری برای متغیرهای نهفته مورد استفاده قرار می‌گیرد. در تحلیل عاملی تأییدی روابط بین مجموعه‌ای از متغیرهای مشاهده شده (نشانگرها) و متغیرهای نهفته در مدل‌های اندازه‌گیری مورد آزمون قرار می‌گیرد (۲۱). در تحلیل روابط ساختاری بین متغیرهای نهفته

1- Measurement Model
2- Latent Variable
3- Observed Variable
4- Structural Equation Model

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-10]
[DOI: 10.29252/jea.4.8.32]

برون‌زا[1] و درون‌زا[2] با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری باید برای هر متغیر نهفته یک مدل اندازه‌گیری تدوین شود و با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی روایی و پایایی آن مورد ارزیابی قرار بگیرد. در مرحله دوم مدل معادلات ساختاری به وسیله ترکیب تمام مدل‌های اندازه‌گیری اصلاح‌شده متغیرهای برون‌زا و درون‌زا توسعه می‌یابد. در مدل معادلات ساختاری، کوواریانس بین مدل‌های ساختاری شامل متغیرهای نهفته برون‌زا، متغیر نهفته درون‌زا در مدل ارزیابی می‌شود (۲۲). به‌طور کلی در پژوهش‌ها اگر روابط بین متغیرهای نهفته با متغیر آشکار مدنظر باشد، مدل به مدل اندازه‌گیری معروف است و اگر روابط بین متغیرهای نهفته مدنظر باشد، مدل به‌نام مدل معادلات ساختاری شناخته می‌شود (۲۱). مدل معادلات ساختاری روابط علت و معلولی میان متغیرهایی که به‌طور مستقیم قابل‌مشاهده نیستند (متغیرهای نهفته) را با توجه به خطاها استنتاج نموده و شدت اثرگذاری هریک را بر دیگری مشخص می‌نماید و بر روابط ساختاری بین متغیرهای نهفته که نمی‌توان آن‌ها را به‌صورت مستقیم سنجید، استوار است (۲۳).

در پژوهش حاضر پس از سنجش مدل اندازه‌گیری متغیرهای نهفته پژوهش و اعتبارسنجی آن‌ها با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و اعتبار، اعتماد و برازش مناسب مدل‌های اندازه‌گیری مدل نهایی بر اساس مدل ساختاری تدوین شده است. جامعه آماری پژوهش (N=۶۴۳۲)، کارشناسان اداره جهاد کشاورزی (N=۵۴) و کشاورزان (N=۶۳۷۴) شهرستان سلسله در بخش شمالی استان لرستان بودند. حجم نمونه مورد نظر با استفاده از فرمول کوکران با در نظر گرفتن واریانس بیشینه، جامعه بزرگ و دامنه اطمینان ۰/۰۵ (n=۳۶۰) با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای (به‌علت تنوع فعالیت کشاورزان در مناطق مختلف در سطح شهرستان) انتخاب شد. به این صورت که ابتدا روستاها (به تعداد ۲۱۰ روستا) بر اساس تعلق به دهستان‌ها (قلعه مظفری، هنام، یوسف‌وند، دوآب) شناسایی و سپس از هر دهستان ۴ روستا به‌صورت نمونه انتخاب و کشاورزان ساکن مورد مطالعه قرار گرفتند. لازم به ذکر است حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران و روش در دسترس در روستاها انتخاب گردید. ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ای ساخت‌یافته‌ای بود که با توجه به اهداف تحقیق و متغیرهای مطالعه با استفاده از معکوس‌سازی پرسش‌نامه‌های مشابه تدوین شد. برای تعیین روایی پرسش‌نامه از افراد صاحب نظر در زمینه موضوع (۴ نفر دارای تخصص‌های کارآفرینی و مهندسی کشاورزی) درخواست گردید که در خصوص روایی پرسش‌نامه اظهار نظر نمایند، لذا پس از جمع‌بندی نقطه‌نظرات آن‌ها نسبت به اصلاح و تنظیم پرسش‌نامه نهایی اقدام شد و قالب نهایی پرسش‌نامه توزیع گردید. و به‌منظور انجام تجزیه و تحلیل آماری از نرم‌افزارهای $Spss_{22}$ و $AMOS_{22}$ بهره گرفته شد. برای سنجش پایایی ابزار تحقیق نیز از ضریب آلفای کرونباخ به میزان کل (۰/۸۸) و پایایی ترکیبی در جدول (۱) استفاده شد.

نتایج و بحث

چنانکه اشاره شد یک نمونه۳۶۰ نفری (۴۸ نفر کارشناس ۳۱۲ نفر کشاورز) شهرستان سلسله مورد مطالعه قرار گرفتند. در این میان ۹۷ درصد پاسخ‌گویان مرد و ۳ درصد خانم‌ها بودند. ۴۱ درصد پاسخ‌گویان مدرک دانشگاهی و ۵۹ درصد تحصیلات غیر دانشگاهی داشتند.

جدول ۱- نتایج آزمون آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهای مورد مطالعه

Table 1. Cronbach's Alpha Test Results and Combined Reliability of Case Variables

ردیف	متغیر	CR	میزان α
۱	امنیت شغلی	۰/۶۳	۰/۷۸
۲	آموزش	۰/۶۶	۰/۶۹
۳	حمایت و رایانه دولتی	۰/۶۱	۰/۷۷
۴	قوانین و مقررات	۰/۶۳	۰/۷۳
۵	توسعه کارآفرینی	۰/۶۹	۰/۸۹

جدول ۲- شاخص برازش مدل آزمون شده پژوهش

Table 2. Fit index of the tested research model

مدل	X^2/df	CFI	AGFI	RMSEA
مدل قابل‌پذیرش	۳و >	۰/۹ و >	۰/۹ و >	۰/۰۸ و <
مدل اندازه‌گیری	۲/۹۲	۰/۹۲	۰/۹۱	۰/۰۳۲

1- Exogenous

2- Endogenous

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-10]

[DOI: 10.29252/jea.4.8.32]

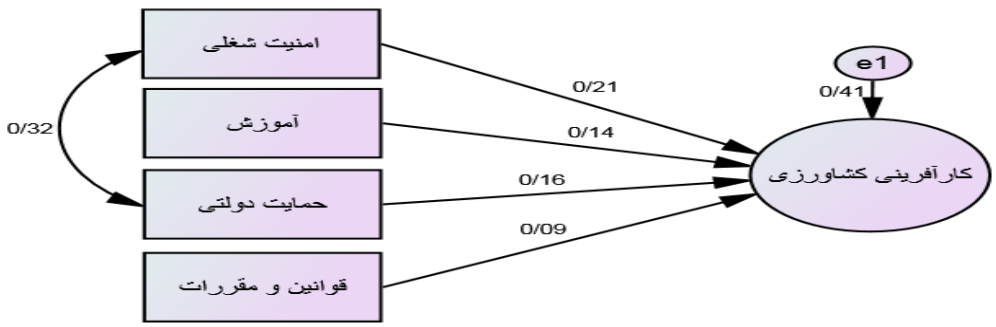
یکی از اهداف اصلی در استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری، شناخت میزان هم‌خوانی بین داده‌های تجربی (مدل اندازه‌گیری) با مدل مفهومی و نظری (مدل قابل‌پذیرش) است، برای این منظور از شاخص‌ها و معیارهای نیکویی برازش استفاده می‌شود. لذا، با توجه به مقادیر گزارش شده شاخص‌های برازندگی در جدول (۲)، مشاهده می‌شود که مجذور خی دو بر درجه آزادی برای مدل آزمون شده برابر ۲/۹۲ به‌دست آمده که کمتر از ۳ می‌باشد. همچنین، شاخص CFI[1]، شاخص برازندگی تطبیقی است و بیانگر میزان دقت مدل در تکرار ماتریس کواریانس مشاهده شده است، شاخص AGFI[2]، شاخص معادل با کاربرد میانگین مجذورات به‌جای مجموع مجذورات در صورت و مخرج GFI است که دارای مقادیری بالاتر از ۰/۹۰ می‌باشد. افزون بر این شاخص RMSEA[3] در بیشتر تحلیل‌های عاملی تائیدی و مدل‌های معادلات ساختاری استفاده می‌شود. اگر مقدار این شاخص کوچکتر از ۰/۰۸ باشد برازندگی مدل مناسب است، لذا مقدار به‌دست آمده برابر ۰/۰۳ نشان از برازش مناسب و قابل قبول مدل پژوهش دارد. همان‌گونه که در جدول ۳ نمایش داده شده است کلیه فرضیه‌های تحقیق در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ تأیید شد. نتایج حاکی از آنست که بیشترین ضریب تأثیر مربوط به متغیر امنیت شغلی توسعه کارآفرینی کشاورزی است.

جدول ۳- آزمون فرضیه‌های اصلی پژوهش با استفاده از مدل ساختاری

Table 3. Testing the main hypothesis of the research using the structural model

فرضیه	شرح فرضیه	ضریب مسیر استاندارد	سطح مورد بررسی	Sig	نتیجه
۱	اثر امنیت شغلی بر توسعه کارآفرینی کشاورزی	۰/۲۱	۰/۰۵	۰/۰۰۲	تأیید
۲	اثر آموزش بر توسعه کارآفرینی کشاورزی	۰/۱۴	۰/۰۵	۰/۰۰۲	تأیید
۳	اثرحمایت و یارانه دولتی بر توسعه کارآفرینی کشاورزی	۰/۱۶	۰/۰۴	۰/۰۰۱	تأیید
۴	اثر قوانین و مقررات بر توسعه کارآفرینی کشاورزی	۰/۰۹	۰/۰۵	۰/۰۰۳	تأیید

با استناد به نتایج جدول ۳، کلیه فرضیه‌های اصلی پژوهش مورد تأیید قرار گرفتند، همچنین میزان واریانس تبیین شده متغیر توسعه کارافرینی در کشاورزی توسط ۴ متغیر امنیت شغلی، آموزش، حمایت دولتی و قوانین و مقررات برابر ۰/۴۱ می‌باشد که در شکل (۱) این میزان برروی متغیر وابسته اصلی نمایش داده شده است. نتایج حاصل از شکل ۱، مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) به‌عنوان یک مدل کلی برای پیش‌بینی توسعه کارافرینی در کشاورزی مناسب خواهد بود. با توجه به ضرایب مسیر استاندارد به‌دست‌آمده برای متغیرهای امنیت شغلی (r =۰/۲۱)، حمایت و رایانه‌های دولتی (r =۰/۱۶)، آموزش (r =۰/۱۴) و قوانین و مقررات (r =۰/۰۹)، اثرگذاری مستقیم بر توسعه کارافرینی کشاورزی (که با ۴ پارامتر (نوآوری، فرصت کسب و کار، رشد فعالیت، سطح اشتغال‌زایی سنجیده شد) داشته است. در این بین متغیر امنیت شغلی بیشترین میزان تأثیر را بر متغیر وابسته اصلی داشت.

شکل ۱- مدل نهایی برازش شده برای پیش‌بینی توسعه کارآفرینی کشاورزی

Figure 1. Fitted final model for forecasting agricultural entrepreneurship development

مطالعه حاضر با هدف طراحی مدل ساختاری توسعه کارآفرینی کشاورزی انجام گردید که حاکی از نتایج زیر می‌باشد. مطابق نتایج به‌دست‌آمده از مدل‌سازی معادلات ساختاری اثرگذاری متغیرهای مستقل (امنیت شغلی، آموزش، حمایت و یارانه دولتی، قوانین و مقررات) بر متغیر وابسته (کارآفرینی کشاورزی) مشخص گردید. لازم به ذکر است که بنا به بررسی انجام شده به لحاظ نظری این نتیجه به‌دست می‌آید که با وجود مطالعات موجود در زمینه کارآفرینی بخش کشاورزی هنوز شاهد تحول چندانی در این زمینه نمی‌باشد. لذا، این مطالعه بخشی از عوامل مؤثر را در توسعه کارآفرینی کشاورزی را که کمتر مورد توجه قرار گرفته تبیین نموده است. در این بین، نتایج حاکی از آن است که امنیت

1- Comparative Fit Index
2- Adjusted Goodness of Fit Index
3- Root Mean Square Error of Approximation

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-10]
[DOI: 10.29252/jea.4.8.32]

شغلی می‌تواند بیشترین میزان تأثیر را بر توسعه کارآفرینی کشاورزی داشته باشد، احتمال می‌رود کاهش بیکاری به‌عنوان یکی از راهکارهای توسعه شغلی در جهت رفع فقر و محرومیت‌زدایی در نواحی روستایی با مشکلاتی چون کمبود زیرساخت‌ها و امکانات و نوسانات بازار روبه رو است که سبب کاهش انگیزه و احساس امنیت کشاورزان به‌خصوص جوانترها برای برگزیدن این شغل می‌باشد. لذا، برای رفع این مشکلات بایستی دولت و نهادهای ذی‌ربط زیرساخت‌های لازم در روستاها را ایجاد کرده و با سیاست‌های تشویقی از جمله بیمه محصولات و تضمین خرید محصولات برداشت‌شده زمینه گسترش فعالیت‌های کارآفرینانه‌ی کشاورزان را افزایش دهند، نتایج حاصل با مطالعات (۷،۱۳،۲۳) همسو است.

افزون بر این متغیر آموزش از دیگر عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی می‌باشد. آموزش یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده توانایی افراد برای کسب و کار موفق و بهبود بهزیستی آنها است. احتمال می‌رود که آموزش کشاورزان و آگاهی آنان از روش‌های صحیح تولید و به‌کارگیری شیوه‌های صحیح و تازه در کشاورزی منجر به توسعه کارآفرینی کشاورزی شود، چراکه افزایش تولید در بخش کشاورزی از مهمترین نیازهای جامعه انسانی در جهت استمرار حیات است نتایج حاصل در این زمینه با مطالعات (۷،۲۴) همسو است.

حمایت و یارانه‌های دولتی نیز از دیگر عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی کشاورزی است. می‌توان گفت که عدم دسترسی تولیدکنندگان و صاحبان مزارع کشاورزی شهرستان به وسایل و تجهیزات کشاورزی که ممکن است به‌علت عدم حمایت‌های دولتی در ارائه تسهیلات باشد منجر به توسعه‌نیافتگی این صنعت گردد. لذا، از متولیان امر و دست اندرکاران دولتی انتظار می‌رود با ارائه تسهیلات مناسب موانع موجود در این حوزه را کاهش دهند تا به طبع میزان و نرخ سرمایه‌گذاری افزایش یابد، همچنین انتظار می‌رود با وضع قوانین با ثبات و همسو با منافع کشاورز و کارگران مزارع کشاورزی روند توسعه کارآفرینی را تسریع بخشند. روستاها در عصر حاضر با تحولات تهدیدات گسترده‌ای روبه‌رو هستند، از این‌رو تضمین تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند راه‌حل‌ها و روش‌های جدید مقابله با مشکلات هستند که به نوآوری، ابداع، خلق محصولات، فرآیندها و روش‌های جدید بستگی زیادی دارد. بنابراین، توسعه کارآفرینی کشاورزی در روستاها و نقش حیاتی آن در پیشبرد کشورها به‌ویژه کشورهای در حال رشد، برهیچکس پوشیده نیست. در همین راستا و به جهت کاهش و رفع این موانع تعدادی راهکار پیشنهاد شده است که به‌طور خلاصه عبارتند از:

۱- آموزش و ترویج صحیح کارآفرینی در سطوح مختلف توسط مروجان کاردان و کارآفرین.

۲- فراهم نمودن حمایت‌های مادی مانند اعطای مشوق‌های مالیاتی، بیمه محصولات و خدمات کشاورزی.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-10]

[DOI: 10.29252/jea.4.8.32]

منابع

1. Pourjamshidi, H. 2015. Investigation of Factors Affecting Green Consumption among Khorramabad Citizens. Master's Thesis. Ilam University, 147 (In Persian).
2. Raesi, A., M. Shakily, H. Salarzehi and A. Valinafs. 2017. Identification and Prioritization of Factors Affecting the Development of Agricultural Entrepreneurship in Rural Areas (Case Study: Sarbaz). Entrepreneurship Strategies in Agriculture, 6: 51-58 (In Persian).
3. Haderi, G., A. GHahfarokhi and M. Mohebi. 2015. Entrepreneurship and small business enterprises. Public Management Research. Second Issue, 1-16 (In Persian).
4. Kayne, J. 2002. Discussion Starter: decoding the entrepreneurship Genome". In: National Center for Rural Entrepreneurship (ed.) Rural America. Washington, D. C.: National Center for Rural Entrepreneurship, 13 pp.
5. CHristina, B., A. Neelufer and S. AlAmri. 2014. Challenges and barriers encountered by the SMEs owners in Muscat. Journal of Small Business and Entrepreneurship Research, 12(3): 1-13.
6. Molashahi, GH. S.H. Zarifiyan and V. Sarati. 2015. Factors Affecting the Success of Small and Medium Crops and Gardens in Zabol. Iranian Journal of Agricultural Economics and Research, 4: 46-2 (In Persian).
7. Aleciane, D. 2017. Silva Moreira Ferreira, Elisabeth Loiola, Sônia Maria Guedes Gondim. Motivations, business planning, and risk management: entrepreneurship among university students. RAI Revista de Administração e Inovação, 14: 140-150.
8. Azkia, M. and G.H. GHafari. 2008. "Rural Development". Fifth Edition. Tehran Publishing House, 1-324(In Persian).
9. Vilkinas, T., G. Cartan and J. Saeble. 2011. Business Success Factors, DKCRC Research Report Ninti One Limited. Alice Springs, 79 pp.
10. Kalaker, P. and M. Aghaee. 2014. Investigating the Role of Agricultural Entrepreneurship in Rural Development in Entrepreneurship. In agriculture Cover First Number First Spring, 61-83(In Persian).
11. Dasgupta, S. 2001. Employment Security: Conceptual and Statistical Issues, Geneva: International Labour Office, 24-32
12. Dekker, R. 2010. .Employment security: a conceptual exploration, Working document for the programmer Employment security: new securities for a changing labour market., Tilburg University, 31-43
13. Jaliliyan, H., H. Moradi and M. Hojaji pour. 2015. Application of educational curriculum in achieving sustainable agricultural development. Uramatan villages of Kermanshah. Scientific Journal of Agricultural Sciences, 324 pp (In Persian).
14. CHarmiyan, M. and N. CHaziri. 2006. Investigating the Relationship between Educational Needs and Nodgers Features in Guilan Province, Scientific Journal of Agricultural Sciences, 12: 766-755 (In Persian).
15. Cheng, F. and J.C. Behin. 2004. Food Self-Sufficiency, Comparative Advantage, and Agricultural Trade: A Policy Analysis Matrix for Chinese Agriculture, Working Paper, 99: 223 pp.
16. Sinishah, S. and N. SHahnabati. 2015. Investigating the Distributive Effects of Governmental Support Policies on Wheat Producers in Iranian Stations. Agriculture Economics / Volumes / Page 1 / Issue, 119 (In Persian).
17. Zali. M. 2010. Assessment of entrepreneurship in Iran. Based on the results of the 2008 Global Entrepreneurship Watch, Tehran: Labor and Social Security Institute, 13-24 (In Persian).
18. Ehsanifar, T., F. Rostami, N. Naderi and B. Rezainasab. 2016. Obstacles and Solutions for Entrepreneurship Development in Agriculture. Journal of Entrepreneurship in Agriculture Volume 3, Number 2, Summer, 1-15 (In Persian).
19. Talebi, K. and R. Kajoee. 2011. Identify Key Management Factors in the Success of New Product Development Projects in Small and Medium Business Countries. Journal of Economics and Business Novin, 23: 49-66 (In Persian).
20. Moradnezhadi, H., H. Irvani, A. SHabanalifami, M. Hosseini and M. Kavafi. 2009. Analysis of the Barriers to Entrepreneurship Development in Greenhouse Production Units in Iran. Iranian Agriculture University, 175-184 (In Persian).
21. Ghasemi, V. 2009. Introduction to Structural Equation Modeling Using Applications of AMOS, LISREL, EQS. "First edition 2009, Sociology Publishers, (In Persian). 1-376
22. Hair, J.F., R.E. Anderson, R.L. Tatham and W.C. Black. 2010. Multivariate Data Analysis. 7th ed. New Jersey: Prentice Hall International, 1-432
23. Abarashi, A. and S. Hosseni. 2012. Structural Equation Modeling. Publications Sociologists, 1-336 (In Persian).
24. Azizi Kalkhili, T. 2018. Investigating the Effectiveness of Farmer's Job Training (Case Study: Vermicompost Production Training in Pasargad City). Entrepreneurship Strategies in Agriculture, 7: 39-47 (In Persian).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-10]

[DOI: 10.29252/jea.4.8.32]

Factors Affecting the Development of Agricultural Entrepreneurship in Rural Areas (Case Study: Selsele City)

Hadis Pourjamshidi

Educator of Aleshtar Higher Education Center (Corresponding author: hadis.pourjamshidi@gmail.com)
Received: October 5, 2018 Accepted: November 28, 2018

Abstract

The purpose of this study was to investigate the factors affecting the development of agricultural entrepreneurship in rural areas of the city of Soleleh (Northern District) of Lorestan province. The population of the study (N = 6432), agricultural experts (N = 54) and farmers (N = 6374) were located in the north of Lorestan province. The sample size was selected using Cochran's formula, taking into account the maximum variance, the large population and the confidence range of 0.05 (n = 360) were selected in two stages using multi-stage cluster and available clustering methods. In the first instance, villages (210 villages) were identified based on villages (Ghaleh Mozaffari, Hanam, Yosufvand, Duab) and then from each village four villages were sampled and resident farmers were studied. In order to assess the validity of the questions, expert opinion was used in the field of entrepreneurship and agriculture. Cronbach's alpha coefficient and combined reliability were used to measure the reliability of the research tool. Also, using structural equation modeling, job security, education, government support, and regulations have a direct and significant effect on the development of agricultural entrepreneurship. Meanwhile, job security variable had the highest impact (0/21). Based on the results, it is suggested that custodians provide the appropriate infrastructure for entrepreneurial activities by providing solutions such as guaranteeing purchase and insurance of agricultural products

Keywords: Agricultural Entrepreneurship, Entrepreneurship Development, Rural Areas, Selsele City, Structural Equations

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-10]

[DOI: 10.29252/jea.4.8.32]